

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Агрономічний факультет

Кафедра лісівництва, лісових культур та таксації лісу

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. декана агрономічного факультету
Тетяна КЛИМЕНКО
« 01 » 09 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

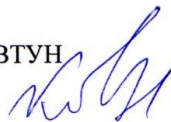
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ»

галузь знань	20 «Аграрні науки та продовольство»
спеціальність	203 «Садівництво та виноградарство»
освітній ступінь	перший (бакалаврський)
освітня програма	«Садівництво та виноградарство»
вид дисципліни	обов'язкова
мова навчання	українська

Пролонговано: на 2024/2025 н. р., протокол засідання кафедри №__ від “__” ____ 2024 р.
_____ “__” ____ 2024 р.
на 2025/2026 н. р., протокол засідання кафедри №__ від “__” ____ 2025 р.
_____ “__” ____ 2025 р.
на 2026/2027 н. р., протокол засідання кафедри №__ від “__” ____ 2026 р.
_____ “__” ____ 2026 р.
на 2027/2028 н. р., протокол засідання кафедри №__ від “__” ____ 2027 р.
_____ “__” ____ 2027 р.

Житомир – 2023

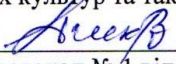
Розробник: кандидат с.-г. наук, доцент Тетяна КОВТУН

2

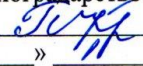
УХВАЛЕНО

Завідувач кафедри лісівництва,
лісових культур та таксації лісу

 Юрій СІРУК
Протокол № 1 від 28.08. 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Садівництво та
виноградарство»

 Наталія ПЕЛЕХАТА
«___» _____ 2023 р.

1. Мета начальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку. А також надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»	обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 203 «Садівництво та виноградарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (реферат)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійна робота студента – 3,5	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		20 год.	4 год.
		Практичні	
		28 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		72 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		іспит	іспит

3. Результати вивчення дисципліни

В результаті вивчення цієї навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- ідентифікувати потенційні небезпеки, тобто розпізнавати їх вид;
- визначати небезпеки, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами цих небезпек;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини, а вражаючих факторів на безпеку системи “людина-життєве середовище”;
- використовувати у своїй практичній діяльності громадсько-політичні, соціально-економічні, правові, технічні, природоохоронні, медико-профілактичні заходи, спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасному навколишньому середовищі;
- принципи державної політики у галузі охорони праці;
- основний зміст законодавчих та інших державних нормативних актів з охорони праці;
- основні положення чинного законодавства щодо охорони праці різних категорій працівників;
- основні положення нормативних документів з питань виробничої санітарії, особистої гігієни, технічної та пожежної безпеки;
- конструкції та особливості застосування засобів контролю умов та безпеки праці;
- види відповідальності працівників різних категорій за порушення норм і правил з охорони праці.

вміти:

- культуру безпеки і ризик – орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;
- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;
- вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.
- застосовувати у практичній діяльності нормативні документи з охорони праці;
- виявляти джерела , фактори та види виробничих небезпек та запобігати їх наслідкам;
- користуватись засобами контролю параметрів безпеки та умов праці;
- здійснювати контроль за станом охорони праці на робочих місцях;
- вести облік та здійснювати аналіз причин нещасних випадків на виробництві.

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Шифр	Результат навчання
PH 12	Проектувати й організувати технологічні процеси вирощування насіннєвого та посадкового матеріалу плодовоовочевих культур та винограду відповідно до встановлених вимог
PH 14	Інтегрувати й удосконалювати виробничі процеси вирощування овоче-баштанної продукції та грибів відповідно до чинних вимог
PH 16	Організувати результативні і безпечні умови роботи
PH 17	Володіти знаннями і навичками, необхідними для вирішення виробничих завдань, пов'язаних з професійною діяльністю

5. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами

Компетентності	Програмні результати навчання			
	PH12	PH 14	PH 16	PH 17
ЗК 7	+			+
ЗК 8			+	
ЗК 11		+		+

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК8. Навички здійснення безпечної діяльності

ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид заняття	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Лекції	1,0	10	10,0
Лабораторні заняття	–	–	–
Практичні заняття	1,0	14	14,0
Семінарські заняття	–	–	–
Самостійна робота	0,25	72 год.	18,0
Модульна контрольна робота ЗМ1	9,0	1 шт.	9,0
Модульна контрольна робота ЗМ2	9,0	1 шт.	9,0
Індивідуальні завдання	–	–	–
Разом:			60

На модульні контрольні роботи передбачити кількість балів, яка складає не менше 20 % від максимальної кількості балів, які студент може отримати під час поточного контролю за накопичувальною системою (60 балів).

7. Засоби діагностики результатів навчання та форми поточного й підсумкового контролю

Підсумковий контроль результатів навчання та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового іспиту у формі тестування або письмових відповідей на 3 питання, що охоплюють програму навчальної дисципліни. Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності використання для

вирішення практичних задач тощо. Підсумкове завдання має теоретичне та практичне спрямування, передбачає вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяє діагностувати рівень підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Студент не може бути допущений до складання іспиту, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 36 балів. Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової перевірки успішності, дорівнює 60.

Мінімально можлива кількість балів, отриманих студентом у випадку складання іспиту, дорівнює 24. Максимальна можлива кількість балів, отриманих на іспиті – 40.

Підсумкові бали за іспит складаються із суми балів за відповіді на тестові питання, що округлені до цілого числа.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як сума балів, отриманих під час іспиту та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

8. Теми лекцій

№ з/п	Те ма	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності				
1.	T1	Вступ до курсу. Теорія безпеки та небезпеки	4	2
2	T2	Природні небезпеки.	2	
3	T3	Техногенні небезпеки та їх наслідки.	2	
4	T4	Надзвичайні ситуації та їх наслідки	2	
Всього за змістовий модуль 1:			10	2
Змістовий модуль 2. Охорона праці				
5	T5	Законодавча та нормативна база України з охорони праці.	2	2
6	T6	Система управління охороною праці	2	
7	T7	Основи виробничої санітарії та гігієни праці	2	
8	T8	Основи безпеки праці	2	
9	T9	Основи пожежної безпеки	2	
Всього за змістовий модуль 2:			10	2
		Разом	20	4

9. Теми практичних занять

№ з/п	Те ма	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності				
1	T1	Методи вивчення небезпеки та ризику.	2	2
2	T1	Методика побудови логіко-імітаційної моделі небезпечної ситуації та оцінка ступеня ризику.	2	
3	T3	Надзвичайні ситуації	2	
4	T4	Надання долікарської допомоги потерпілим	2	
5	T5	Вивчення засобів індивідуального захисту	2	

Всього за змістовий модуль 1:			10	2
Змістовий модуль 2. Охорона праці				
6	T6	Основні положення Закону У країні «Про охорону праці»	2	2
7	T7	Організація служби охорони праці на підприємстві	2	
8	T8	Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань та виробничих аварій	4	2
9	T8	Аналіз виробничого травматизму	2	
10	T8	Види інструктажів з охорони праці	2	
11	T8	Вимоги безпеки та гігієни праці під час роботи із пестицидами та агрохімікатами	2	2
12	T9	Розробка інструкції з охорони праці	2	
13	T10	Вибір типу та визначення необхідної кількості первинних засобів пожежогасіння	2	
Всього за змістовий модуль 2:			18	6
Разом			28	8

10. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності				
1	T1	Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Безпека життєдіяльності – як категорія. Види небезпек: мікро – та макробіологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна.	3	5
2	T2	Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків. Критерії переходу небезпечної події у НС.	3	5
3	T3	Природні загрози, характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Характеристика небезпечних геологічних процесів та явищ (землетрус, зсув, обвал, ерозія ґрунту). Небезпечні гідрологічні процеси та явища. Пожежі у природних екосистемах.	3	5
4	T3	Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей	3	5
5	T3	Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режими захисту населення.	3	5
6	T4	Соціально – політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Тероризм, види тероризму.	3	5
7	T4	Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину.	4	6
8	T4	Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки	4	6
9	T5	Організаційна побудова системи управління безпекою та	4	6

		захистом у НС на підприємстві, в установі та організації. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим. Страховий механізм відшкодування збитків від НС.		
10	T5	Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Сили і засоби постійної готовності. Організація взаємодії сил при проведенні аврійно – рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС.	4	5
11	T5	Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання.	4	5
Всього за змістовий модуль 1:			38	58
Змістовий модуль 2. Охорона праці				
12	T6	Повітряне середовище та його роль у створенні сприятливих умов праці.	4	5
13	T7	Організація та методика проведення навчання з охорони праці	4	5
14	T8	Вентиляція виробничих приміщень.	4	5
15	T8	Опалення виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень	4	5
16	T9	Планування території, виробничих приміщень, робочих місць	3	5
17	T9	Вплив електричного струму на організм людини	3	5
18	T9	Класифікація виробничих приміщень за рівнем електробезпеки	3	5
19	T9	Класифікація засобів електрозахисту	3	5
20	T9	Захист від фізичних виробничих факторів	3	5
21	T9	Застосування сигнальних кольорів та знаків безпеки на виробництві	3	5
Всього за змістовий модуль 2:			34	50
Разом			72	108

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Лекційні заняття проводяться в аудиторіях, обладнаних мультимедійними засобами, і передбачають використання презентацій. Практичні заняття проводяться в спеціально обладнаній аудиторії. Передбачено використання дистанційної платформи Moodle, виконання тестових завдань у Google Forms.

При проведенні занять використовуються наступні ТЗН:

- мультимедійна установка;
- друковані роздаткові матеріали;
- комп'ютерна програма *My Test* для проведення модульного контролю.

Метод навчання: при вивченні дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» передбачено проведення:

- лекцій. За структурою заплановані лекції можливо поділити на вступні, тематичні, заключні, оглядові, установчі. Для проведення лекцій планується використання мультимедійного комплексу для наочного відображення представленого матеріалу;
- практичних занять. На практичних заняттях планується засвоєння практичних навичок виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях;
- самостійної роботи. Проводиться з використанням різноманітних дидактичних

13. Рекомендована література

Основна

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчальний посібник/ уклад.: О.П.Житова, В.В. Мороз, Т.І. Ковтун, Л.К. Тичина/ За заг. ред.. О.П. Житової. Житомир: Вид. НОВОград, 2022. 340 с.
2. Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. та ін. Основи охорони праці: підручник. Київ : Каравела, 2008. 384 с.
3. Джигірей В. С., Жидецький В. Ц. Безпека життєдіяльності. Львів: “Афіша”.2000. 264 с.
4. Жидецький В. І. Основи охорони праці. Львів : Афіша, 2006. 312 с.
5. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. К.: “Каравела”, 2001. 317 с.
6. Запорожець О. І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. М. Основи охорони праці : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
7. Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум :навч. посіб. Суми : ВТД “Університетська книга”, 2009. 540 с.
8. Основи охорони праці : підручник. 2-ге видання / К. Н.Ткачук та ін. Київ : Основа,2006. 448 с.
9. Пістун І. П., Кіт Я. В., Березовецький А. П. Практикум з охорони праці. Суми :ВТД “Університетська книга”, 2000. 207 с.
10. Шудренко І. В. Основи охорони праці : навч. посіб. Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2016. 214 с.

Додаткова

1. Геврик О. П. Охорона праці : навч. посіб. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2003. 280 с.
2. Ковтун Т.І., Ковтун М.І. Особливості трансформування поняття «безпека» у студентів екологічних спеціальностей: мат. конференції науково-педагогічних працівників науково-інноваційного інституту екології та лісу «Наукові читання – 2018» (Житомир, 1 березня 2018 р.). Житомир, 2018. С. 55-58.
3. Ковтун Т.І. Статистичний аналіз виробничого травматизму на підприємствах, що координуються Держлісагенством України: мат. конференції науково-педагогічних працівників науково-інноваційного інституту екології та лісу «Наукові читання – 2020» (Житомир, 12 травня 2020 р.). Житомир, 2020. С. 37 -39.
4. Ковтун Т.І., Житова О.П. Методичні рекомендації до проведення практичних робіт з дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» для студентів спеціальності 103 «Науки про Землю» галузі знань 10 «Природничі науки». Житомир: Вид-во «НОВОград», 2021. 68с.
5. Лушкін В.А. Безпека життєдіяльності. Житомир, .2001. 671с.
6. Методичні рекомендації до проведення практичних робіт з дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство» /Укл. Т. І. Ковтун. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. 134 с. Режим доступу:http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/index.php?option=com_irbis&view=irbis&Itemid=108.
7. Основи охорони праці: навчальн. посіб. / В. В. Березуцький Т.С. та ін.; за ред. В. В. Березуцького. Харків : Факт, 2005. 480 с.
8. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ : Університет “Україна”, 2009. 295 с.
9. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б. Безпека життєдіяльності. Київ : Кондор, 2003. 424 с.

10. Яремко З. М., Тимошук С. В., Третяк О. І., Ковтун Р. М. Охорона праці : навч. посібн.; за ред. З. М. Яремка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу <http://znau.edu.ua/fakulteti/fakultet-lisovogo-gospodarstva/m-about-elm>

2. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) бібліотеки Поліського національного університету, Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, (0412) 37-84-33), Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>, Київ, просп. Голосіївський, 3 +380 (44) 525-81-04) та інших бібліотек (на розсуд викладача).

3. Інституційний репозитарій Поліського університету (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, патенти, комп'ютерні програми, статистичні матеріали, навчальні об'єкти, наукові звіти).